

THE AUTHOR'S ATTITUDE AND THE WAYS OF ITS EXPRESSION IN ANALITICAL INTERNET-TEXTS

One of the main characteristics of analytical mediatext are the analysis of information and its assessment. The author is the one who brings those characteristics into the mediatext. That is why the whole body of analytical mediatext (thesis, discussion, assessment and summary) depends on the author's attitude. This article observes the ways in which author expresses his/her attitude in analytical internet-text (based on the analysis of political internet-articles).

Keywords: *analytical mediatext, author's attitude, author's assessment.*

УДК 81'442:811.162.3

Калениченко М. М., к.філол.н., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЧЛЕНІВ БЕЗОСОБОВОГО РЕЧЕННЯ У ЧЕСЬКІЙ МОВІ

У статті проаналізовано специфіку двовалентних структур у безособових реченнях сучасної чеської мови із використанням системного підходу, що дозволяє передбачити їх структурно-семантичну взаємодію.

Ключові слова: *односкладне речення, безособове речення, предикативна основа речення, структурні параметри, семантичні параметри.*

Дослідження двовалентних структур речень у сучасних славістичних працях із синтаксису вимагає системного підходу до вивчення мовних явищ, що передбачає аналіз відповідних синтаксичних одиниць як на рівні мови, так і на рівні мовлення. Це дозволяє як виявити моделі, за якими утворюються конкретні синтаксичні конструкції, так і врахувати структурно-семантичну взаємодію членів речення.

Більшість дослідників синтаксичного моделювання речень у слов'янських мовах погоджується з тим, що модель речення (структурний мінімум) обов'язково повинна включати мінімальну кількість конструктивних компонентів (Андерш Й. Ф., Арполенко Г. П., Забеліна В. П., Вихованець І. Р., Адамець П., Бауер Я., Грєпл М., Данеш Ф., Главса З. та інші).

Нагадаємо, що в односкладному елементарному реченні центральною, визначальною є предикатна синтаксема, яка своєю семантикою породжує залежні непредикатні компоненти з різними семантико-синтаксичними функціями. Цю властивість предиката

називають семантико-синтаксичною валентністю, яка робить його організаційним центром семантико-синтаксичної структури речення [Городенська 2001, 69].

У теорії односкладного речення відзначається, що предикатна основа елементарних односкладних речень у слов'янських мовах має свою специфіку, зокрема для безособових односкладних речень організаційним центром є предикатні синтаксеми із семантикою стану, причому різновиди станового значення розрізняються за особами своєї морфологічної експлікації [Городенська 2001, 69; Mluvnice 1987, 174].

У лінгвістичній літературі відзначається, що поверхневу структуру безособового речення у слов'янських мовах визначають дві позиції – позиція головного члена і позиція другорядного члена – й відповідно два члени речення: головний і другорядний. Найвний другорядний член безособового речення поширює предикативне ядро речення або другорядні члени речення, які поділяються на детермінантні і прислівні другорядні члени [Вихованець 1983, 6]. Аналізуючи відповідні синтаксичні одиниці в українській мові, І. Р. Вихованець стверджує, що позиція детермінанта у безособових реченнях характеризується пов'язаністю з трансформацією складного речення через згортання однієї з предикативних частин, а ускладнене детермінантами безособове речення являє собою семантично складну конструкцію з двома або більше предикатами [Вихованець 1987, 53-54].

На нашу думку, теоретичні узагальнення відомого українського синтаксиста повною мірою співвідносяться із результатами досліджень чеських безособових речень, у яких детермінанти поєднуються з головним членом безособового речення слабким підрядним зв'язком за допомогою прилягання, а позиція детермінанта здебільшого займають синтаксичні й аналітичні прислівники. Адаже детермінанти у чеських, як і в українських, безособових реченнях не мають фіксованої позиції і можуть вказувати на характеристики суб'єкта. За наявності декількох детермінантів позиція кожного з них визначається близькістю або віддаленістю від головного члена безособового речення [Běličová 1982, 18-19].

Відомо, що специфіку підрядного зв'язку у слов'янських мовах відбиває сильний характер зв'язку з його типовою формою – керування, яке виявляється в тому, що опорний компонент вже за своєю лексико-граматичною природою вимагає залежного компонента в певній формі для розкриття свого змісту, тобто опорний компонент містить у собі потенцію керування. Пор.: *Zatmělo se jí v očích* (L. Ziková); *Sklaplo mu v hlavě* (K. Mašek); *Na chvíli jí blesklo mozem* (K. Sezima).

Дослідження безособових речень на тлі інших чеських односкладних структур виявило сильний характер підрядного зв'язку у тих випадках, коли позицію залежного компонента займає знахідний відмінок. При цьому напівпериферійну позицію займають компоненти, які поєднані не тільки з самим опорним компонентом, а й із залежними від нього словами. Напр., у реченні *Množství jablek, broskví a mukyní strženo bylo se stromů tíhou a dozrálostí* (J. Opolský) компонент *se stromů* залежить від комплексу *Množství jablek, broskví a mukyní strženo bylo*. У периферійній позиції залежного компонента словосполучення функціонує орудний відмінок, що поєднується з опорним компонентом разом із залежними від нього словами формою слабкого керування. У реченні *Množství jablek, broskví a mukyní strženo bylo se stromů tíhou*

a dozrálostí компонент *tíhou a dozrálostí* залежить від комплексу *Množství jablek, broskví a mukyní strženo bylo se stromů*.

Реалізація слабкого підрядного зв'язку у словосполученнях із проєкцією на структуру чеського безособового речення відбувається за допомогою узгодження, вибір якого зумовлюється морфологічними факторами: *komu se dostane čeho od koho*. Пор.: *Vždyt' se vám dostalo výhodného pozadí* (F. Šrámek). Це явище простежується і в інших слов'янських мовах за умов, коли виражений прикметник із синтаксичними формами роду, числа і відмінка прикметника залежний член словосполучення поєднується з опорним іменником, а форми роду, числа і відмінка прикметника визначаються формами роду, числа і відмінка опорного іменника.

У чеських безособових одиницях, крім головного члена, другорядних членів речення (детермінанта і прислівного другорядного члена) у позиційній структурі речення виділяються також позиції опорного члена і опосередкованого другорядного члена речення, які не змінюють якісної структури безособового речення, видозмінюючи його лише з кількісного боку [Mluvnice 1987, 13; Андерш 1987, 25]. Опорні члени у структурі безособового речення поєднуються за допомогою сурядного зв'язку, який не вносить якісних змін, а тільки поширює речення через введення до його складу нових членів, однорідних у формально-граматичному плані.

Така особливість структури чеських безособових речень, очевидно, може кваліфікуватися як спільнослов'янська, оскільки простежується і в східнослов'янських мовах, зокрема в українській, коли опосередкований підрядний зв'язок характеризується нерівноправністю поєднаних ним членів речення, один з яких (залежний) підпорядковується опорному, з одного боку, і через посередництво опорного співвідноситься з предикативним ядром безособового речення. Порівн. чеське *Bylo tu uloženo vyplatit oslovenému dlůh, vlastně jen dvacet korun* (V. Dyk) і українське *Видано діарії письменника, тобто його щоденникові записи*.

Аналіз безособових речень чеської мови дозволив виділити структурну модель **Vf imp – Sd – Adv** та виявити специфіку її семантичного маркування, зокрема у таких безособових структурах мова йде лише про частину людського тіла (або тварини), а позиція валентного поля відкриває обставину місця. Структурно модель характеризується наявністю компонента Sd – синтаксичного іменника у формі давального відмінка, який позначає істоту. При цьому дія, виражена безособовим дієсловом, локалізується лише в окремій частині тіла, напр.: *Mně kručelo v žaludku* (O. Vočková); *Začalo mi téct z nosu* (H. Pavlovská); *V hrdle mu zachrulo* (O. Vočková).

Утворені за цією моделлю речення виражають фізичні відчуття людини (істоти), які в своєму перебігові не залежать від її волі. Предикати, що виражають згадані стани людини (істоти), мають трансформаційну природу. Якщо локалізатор дії змістити в позицію називного відмінка, то такі конструкції можуть перетворюватися на двоскладні, причому у структурі елементарних двоскладних речень їм відповідають предикати дії. Залежно від типу перетворень базових предикатів дії утворюються предикати результативного стану та предикати стану потенційної дії (або потенційного процесу чи стану).

Варто зауважити, що такий процес відбувається поетапно. Спочатку валентно зумовлений компонент із функцією суб'єкта дії переміщується з лівобічної позиції предиката в правобічну позицію об'єкта, а об'єктний компонент – у позицію суб'єкта, пор.: *Hučí mi v hlavě – Hlava hučí; Bolí mi v krku – Krk bolí*. Дослідники відзначають певні семантичні обмеження при модифікації, напр.: голова може шуміти – *Hlava hučí*, але вуха шуміти не можуть, шуміти може лише у вухах – *Hučelo mi v uších*. Таких самих семантичних змін зазнають і модифіковані речення типу *Zatmělo se jí v očích – Zatměly oči* адже двоскладні речення будуть виражати якість і стан самих очей, а не фізичний стан чи відчуття людини.

За моделлю **Vf imp – Sd – Adv** у чеській мові утворюються також безособові речення, у яких виражається відношення виконавця дії до самої дії. На відміну від попередніх речень типу *V hrdle mu zachrulo* (О. Воčková); *Škrábe mi v krku a ještě tady* (Mája Z.), у яких мова йде лише про якусь частину людського тіла (або тварини), а позиція валентного поля збігається з позицією обставини місця, у чеських безособових реченнях, які виражають відношення виконавця дії до самої дії, структура валентного поля реалізується за допомогою прислівників *výborně, trapno, nevolno, líto, teplo* та ін., напр.: *Udělal se mi nevolno* (О. Воčková); *Spalo se nám výborně* (V. Dyk); *Daří se mi lépe* (О. Воčková).

Для обох вказаних типів чеських речень спільним є те, що компонент **Sd** у них характеризується як носій стану. Разом з тим між ними простежуються певні відмінності, які стосуються передусім відтінків семантики давального відмінка істот. Так, у реченнях типу *Spalo se nám výborně* на семантику носія стану нашаровується відтінок агентивності – особа, яка відчуває певні фізичні чи психологічні зміни, є одночасно і виконавцем цієї дії. Ці можливості простежуються при трансформації односкладних конструкцій з **Sd** у двоскладні з підметом-іменником у називному відмінку, пор.: *Spalo se nám výborně – Spal jsem se výborně – Spalí jsme se výborně*, а у реченнях типу *Loupá mi v zádech; Škrábe mi v krku a ještě tady* на семантику носія стану нашаровується відтінок посесивності – місце, де відбувається певна дія становить частину тіла носія дії або є її органом. Це вказує на те, що між носієм дії і певним органом людини існує безпосередній зв'язок, наприклад, компонент **Sd** може співвідноситися з конструкцією із присвійним займенником (приметником) або іменником у формі родового відмінка: *Škrábe v mém krku a ještě tady*. Тому давальний відмінок істоти у реченнях першого типу треба характеризувати як відмінок агентивного носія стану, а в реченнях другого типу – як відмінок посесивного носія стану.

Дуже важливим, на нашу думку, є твердження Й. Андерша, що у таких реченнях відтінок носія стану послаблюється, а відтінок присвійності, навпаки, посилюється в давальному посесивного носія стану тоді, коли він вступає в посесивні зв'язки з назвами предметів власності чи належності особи, яку він оформляє [Андерш 1987, 154].

Варто зауважити, що крім наведених моделей в аналізованих текстах нами було також зафіксовано безособові речення, дієслова-предикати яких пов'язані з психічними характеристиками людини: *Záleží mi na vaší spokojenosti* (J. Opolský); *Jde mi*

o zásadu (O. Theer). Але їх відсоток від загальної кількості проаналізованих речень є незначним – менше 10 % від загальної кількості, що свідчить про нерегулярність використання таких конструкцій у чеській мові.

За структурною моделлю **Vf imp refl – Sd – AdvQual** у чеській мові утворюються безособові речення, у складі яких є давальний відмінок синтаксичного іменника і якісний прислівник; іменник, позначаючи особу, виконує роль додатка, прислівник – обставини. Напр.: *Dobře se mu stalo!* (V. Dyk); *A jak se vám pořad vedlo?* (L. Ziková); *Rok dařilo se mi znamenitě* (V. Dyk); *Jen aby se Mindě tak nestýkalo* (K. Čapek); *Ale myslivci se také lépe nevedlo* (B. Hrabal).

Хоча обидві залежні позиції у цій моделі є конститутивними, у певних мовленевих ситуаціях вони можуть не заміщатися, тобто бути потенційно можливими. Зокрема, компонент **Sd** може опускатися тоді, коли дія має узагальнений характер і стосується будь-кого, пор.: *Tady dýchalo se těžce* (J. Opolský); *Za mě doby se tak neučilo* (V. Dyk). У тих випадках, коли позиція **Sd** не реалізується, диспозиційні речення можуть формально збігатися з дійовими. Про це, зокрема, говорить Р. Мразек, пояснюючи специфіку перетворення чеських двоскладних конструкцій в односкладні, коли мова йде про два типи модифікацій у семантичному відношенні: а) модифікацію, при якій виражається відношення виконавця до дії, при чому виконавець бере участь у дії мимовільно, і б) модифікацію, при якій виражається сама дія як така. Напр.: *Alici se na výletě po Moravě udělalo špatně* (O. Vočková) і *Chvilí se dokonce dobrě filmovalo* (O. Vočková).

Щодо прислівника, який вживається у ролі обставини і в структурній моделі передується компонентом **Adv**, то він може опускатися в емоційно забарвлених висловленнях чеської мови, у яких про якісну характеристику дії імпліцитно сигналізує семантика самого дієслова та інтонація висловлювання: *Stalo se mu!* Обставинний компонент у таких безособових одиницях завжди можна вербалізувати за допомогою відповідних якісних прислівників: *Dobře se mu stalo!* (V. Dyk); *Mně se stalo!* (J. Hilbert); *Tvrdilo se pořadně* (K. Sezima); *Ale díky přijímati zdalo se mi nepřiměřeno* (V. Dyk); *Zdalo se mu* (J. Hilbert); *Tak se aspoň zdálo matce* (F. Šrámek).

У чеській мові безособові речення, утворені за структурною моделлю **Vf imp – Sa – Adv**, виражають фізичний стан, відчуття особи, яку оформлює компонент **Sa**. Компонент **Adv** у таких реченнях позначає орган або частину тіла істоти, де локалізується дія. Пор.: *Bolí mě v zádech* (K. Mašek); *Škrábe mě v krku* (K. Mašek); *Chytlo mne v hlavě a už nepustilo* (K. Sezima); *Sklaplo mne v hlavě* (K. Mašek). В окремих випадках у реченнях, утворених за даною моделлю, компонент **Adv** може опускатися, пор.: *Bolí mě v zádech – Bolí mě; Škrábe mě v krku – Škrábe mě*. Такі чеські безособові речення можуть трансформуватися у двоскладні, якщо локалізатор пересувається у позицію підмета, напр.: *Bolí mě v zádech – Bolí mě záda; Škrábe mě v krku – Škrábe mě krk*.

Аналізована модель частково перебуває в синонімічних зв'язках з моделлю **Vf imp – Sd – Adv**. Пор.: *Bolí mě (mi, ho, ti) v zádech; Škrábe mě (mi, ho, ti) v krku; Loupá mi (mě) v zádech; Škrábe mi (mě) v krku a ještě tady* Разом з тим між обома типами речень спостерігаємо чітку смислову відмінність, зумовлену, очевидно, відмінністю

між граматичною специфікою знахідного і давального відмінків іменника. Тому, К. Свобода справедливо зауважує, що знахідний оформлює назву особи, яка безпосередньо і повністю охоплює дію, тоді як давальний оформлює назву особи, у зв'язку з якою лише мислиться стан [Svoboda 1972, 47]. У процесі нашого дослідження підтвердилася теза Й. Ф. Андерша про те, що в чеській мові у семантичному плані знахідний відмінок зв'язаний лише з дієсловом, тоді як давальний – з дієсловом і з іменем, з яким його поєднує посесивне відношення [Андерш 1987, 155]. Тому речення типу *Loupá mi; Škrábe mi; Zní mi; Zablýsklo se mu; Koni se zajiskřilo; Zatmělo se jí; Hučelo mi; Sklaplo mu; Dařilo nám znamenitě; Mžiklo mi*, які в принципі вкладаються у ймовірну парадигму безособового використання, в аналізованих текстах не були виявлені.

Синонімічні зв'язки аналізованої моделі з моделлю **Vf imp – Sd – Adv** проявляються і в прикладах, де позиція обставини місця збігається з альтернативними виразами із суб'єктом дії: *Tatínka bolí v zádech – bolí ho záda; Zablýsklo se mu v očích – zablýskly se mu oči* [Mluvnice 1987, 172]. Особі, з якою пов'язана певна дія, у таких випадках відповідає форма давального або знахідного відмінка іменника, оскільки найширші комбінаційні можливості у чеській мові мають саме знахідний чи давальний, відрізняється лише їх активність у створенні тих чи інших комбінацій. Цікаво, що у прикладах, де дієслово може поєднуватися з різними відмінковими формами, спостерігаємо паралельне використання відмінкових форм (*kolísání*), що дозволяє виявити граматичні особливості чеської мови (літературна чи народнорозмовна мова, стилістичні відмінності тощо): *tatínka / tatínkovi bolí v zádech*. Напр.: *Hrobníka bolelo skoro všude* (B. Říha).

За структурною моделлю **Vf imp – Si – Adv** у чеській мові утворюються безособові речення, в яких іменник у формі орудного відмінка **Si** позначає джерело дії, а **Adv** – локалізатор дії. Предикатами таких речень, як правило, виступають неперехідні дієслова з семантичною ознакою породження запаху чи процесу «tahnout», «vonět», «foukat», «vanout» тощо, напр.: *Vonělo tu pochybem větrů* (M. Majerová); *Dýchalo tu zmarem* (I. Klíma); *Vonělo tu velikonočním mazancem, ruměným a křížem pukajícím* (M. Majerová). У безособових реченнях, побудованих за вказаною структурною моделлю, як правило, можна визначити автора дії.

Слід також зазначити, що у відсотковому відношенні у чеській мові ширше використовуються двоскладні конструкції, з якими аналізовані безособові речення співвідносяться. Наші спостереження підтверджують висновки Й. Андерша та М. Савицького про те, що найчастіше такі безособові речення можуть співвідноситися з двоскладними конструкціями двох типів: утвореними за моделлю **Sn – Vf – Si**, напр.: *Náměstí se hemžilo lidmi*, коли у позиції підмета виступає локалізатор дії, та **Sn – Vf – Adv**, напр.: *V kuchyni voněla káva*. Також у позицію підмета може потрапляти неозначений займенник **to** [Андерш 1987, 156; Савицький 1971, 114], пор.: *Víte, i prokurista a ředitele to chytlo* (K. Čapek).

Серед аналізованих безособових одиниць чеської мови функціонують речення, в яких компонент **Vf imp** позначає фізичну дію, **Sa** – особу, у якої цією дією викликаються певні фізичні відчуття, **Si** – виконавця фізичної дії. Найчастіше позицію

безособового предиката у такій моделі заповнюють дієслова, що позначають певну фізичну дію, яка відбувається у докільлі, і певним чином (позитивно чи негативно) впливає на фізичні відчуття людини, типу: *ovanout, ovát, ofouknout, polít, roztrást* тощо, а позиція **Si** – іменниками типу: *zima, vítr, chlad* тощо, напр.: *Opět se vyjasnilo a oválo ji jarním větrem* (V. Dyk); *Ovanulo ho svěžím větrem* (H. Pawlovská); *Znenadáni se nad námi zatemnilo a ovinulo ho mlhou* (K. Sezima).

Дослідники слов'янського синтаксису відзначають, що орудний відмінок є продуктивним засобом вираження суб'єктної синтаксеми, і відводять йому друге місце після давального відмінка за частотою вживання в безособових реченнях.

За нашими спостереженнями, серед непрямо-суб'єктних безособових речень з особовими дієсловами у предикатній частині чеські безособові речення з непрямим суб'єктом у формі орудного відмінка є досить частотними. Функціонально-семантичний статус іменного компонента у формі орудного відмінка у чеських безособових реченнях залежить від багатьох чинників: семантики дієслівного предиката, його валентного потенціалу, від семантики інших валентно зумовлених компонентів речення і, нарешті, від лексичного наповнення форми орудного відмінка.

Чеські дослідники, зокрема Г. Белічова, аргументовано вважають, що такий орудний може виражати середовище у широкому розумінні: матеріал, пристрій, але також і спосіб реалізації дії, посередництво, мотивацію дії, що дозволяє поєднувати конкретні значеннєві відтінки предиката з семантикою іменника, вжитого в орудному відмінку [Běličová 1982, 57].

Тому, залежно від семантики предикатів, розрізняються дві позиції суб'єктного орудного, які характеризуються специфічною семантичною зв'язністю з предикатом, зокрема іменник, вжитий в орудному відмінку, може виступати у функції єдиного додатка і мати значення матеріального об'єкта, на який спрямована дія. У позиції максимального розширення орудний займає позицію другого додатка і виконує функції, тісно пов'язані з семантикою предиката – конкретизує середовище, у якому відбувається певна дія.

На окрему увагу заслуговує теза П. Адамеця про можливість семантичної і структурної трансформації таких безособових речень і його пояснення такої трансформації тим, що виконавець дії втрачає свою активність і набуває додаткових обставинних семантичних відтінків причини. Таке перетворення двоскладної конструкції в односкладну він називає деміактивним [Адамець 1982, 69].

У східнослов'янській лінгвістиці проблема вираження суб'єкта формою орудного відмінка в безособових реченнях перебували в центрі уваги Н. М. Арват, М. П. Баган, О. В. Болюх, І. Р. Вихованця, Г. О. Золотової, Т. П. Ломтева, Н. Ю. Шведової та інших. Але однослайної характеристики орудного суб'єктного ми не зустріли. Так, одні вважають, що вираження суб'єкта формою орудного відмінка пов'язане з пасивізацією суб'єкта, ослабленням його зв'язку з предикатом. Інші відзначають, що орудний суб'єкта протиставляється називному «за ознакою деміактивності-активності, яка виявляється у випадковій/невипадковій ролі предмета в дії. На думку Г. О. Золотової, орудний суб'єкта є засобом маркування вираження мимовільності дії чи стану щодо суб'єкта речення, його вживання пов'язане

з комунікативною потребою підкреслити стихійність, мимовільність дії або стану [Золотова 1982, 106].

Для нас цікавою тезою цієї теорії є можливість визначення орудного суб'єкта як окремого морфологічного варіанта суб'єктної синтаксиси з семантичною неоднорідністю, що може ускладнюватися значенням граматичної форми. Це дає можливість кваліфікувати такий орудний у слов'янських мовах як синкретичний компонент, що поєднує денотативну семантику суб'єкта з інтерпретативним значенням займаної позиції.

Наші спостереження над функціонуванням чеських безособових речень, побудованих за такою структурною моделлю, показують, що їх вживання пов'язане з певними обмеженнями. У науковій літературі про це говорив П. Адамець, відзначаючи той факт, що модифікації можуть зазнавати лише ті вихідні речення, у яких позицію підмета займають іменники на позначення неістот та інші позначення якоїсь стихійної, природної чи фатальної сили або якогось предмета, здатного завдавати лиха кому-небудь або чому-небудь, а роль предиката виконують дієслова з семантикою активного впливу на пацієнс, а саме: *ovanout, polít, roztrást, ofouknout* тощо [Адамець 1982, 129]. Такі вимоги до формальної перебудови речень, на нашу думку, можуть бути причиною малої частотності вживання безособових речень такого типу в сучасній чеській мові.

Таким чином, у чеській мові двовалентні структури представлено структурними моделями **Vf imp – Sd – Adv; Vf imp refl – Sd – AdvQual; Vf imp – Sa – Adv; Vf imp – Si – Adv; Vf imp – Sa – Si**, організаційним центром яких є предикатні синтаксиси із семантикою стану, яка, на думку дослідників, може вказувати на власне-стан і невласне-стан. За нашими спостереженнями, у кількісному еквіваленті двовалентні структури становлять 18,1% від загальної кількості аналізованих конструкцій, а предикати, що передають значення фізичного, фізіологічного і психічного стану людини, крім позиції носія цього стану відкривають і позицію об'єкта стану, яка називає носія фізичного, фізіологічного або психічного стану, а позиція валентного поля збігається з обставиною місця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамець П. Образование предложений из пропозиций в современном русском языке / П. Адамець. – Praha: Univ.Karlova, 1982. – 160с.;
2. Андерш Й. Ф. Типология простых дієслівних речень у чеській мові в зіставленні з українською / Й. Ф. Андерш. – К.: Наукова думка, 1987. – 190с.;
3. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський – К.: Наукова думка, 1983. – 219с.;
4. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови / І. Р. Вихованець. – К.: Наук.думка, 1987. – 232 с.;
5. Городенська К. Предикатно-валентна основа елементарного односкладного речення / К. Г. Городенська //Українська мова. – 2001. –№1. — С.69-73.;
6. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса/Г. А. Золотова.– М.: Наука, 1982. – 368с.;

7. *Савицький Н.* Безличные предложения с невозвратным глаголом в украинском, русском и чешском языках / Н. Савицький // *Československá rusistika XVI. Ústav jazyků a literatur československé akademie věd.* Praha, 1971, S.109-115.;
8. *Běličová H.* Semantická struktura věty a kategorie pádu / H. Běličová. – Praha: Academia, 1982. – 160 S.;
9. *Mluvnice češtiny.* Díl 3. Skladba. – Praha: Academia, 1987. – 746 s.;
10. *Svoboda K.* Ke vztahu mezi souvětňnou stavbou a myšlením / K. Svoboda // *SlavPrag.* – 1972. – 14. – S.47.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.

Калениченко М.М., к.филол.н., асист.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЧЛЕНОВ БЕЗЛИЧНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ В ЧЕШСКОМ ЯЗЫКЕ

В статье проанализирована специфика двухвалентных структур безличного предложения в современном чешском языке на основе системного подхода, что позволило спрогнозировать их структурно-семантическое взаимодействие.

Ключевые слова: *односоставное предложение, безличное предложение, предикативная основа предложения, структурные параметры, семантические параметры.*

Kalenychenko M.M., Cand.Phil.Sci., Assistant Professor
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

STRUCTURAL-SEMANTIC INTERACTION OF THE TERMS OF THE IMPERSONAL SENTENCES IN CZECH LANGUAGE

Structural-semantic interaction of the terms within the impersonal sentences is analysed with the focus on the specific nature of the double-valent structures in the modern Czech language and system approach by means of.

Keywords: *monosyllabic sentence, impersonal sentence, predicative base of the sentence, structural parameters, semantic parameters.*